

PROTOCOL CONTRA LES VIOLÈNCIES SEXUALS A L'ESPORT

Ajuntament de Cassà de la Selva
Servei Municipal d'Esports de Cassà (SMEC)
esports@cassa.cat
Regidoria d'Igualtat

Índex

INTRODUCCIÓ	- 2 -
MARC NORMATIU	- 3 -
OBJECTIUS	- 5 -
ABAST DEL PROTOCOL	- 5 -
MARC TEÒRIC	- 6 -
CONCEPTE DE VIOLÈNCIA	- 6 -
FORMES D'ASSETJAMENT SEXUAL	- 8 -
FORMES D'ASSETJAMENT PER RAÓ DE SEXE, IDENTITAT DE GÈNERE, ORIENTACIÓ SEXUAL I EXPRESSIÓ DE GÈNERE	- 9 -
PROCEDIMENT D'ACTUACIÓ	- 10 -
PREVENCIÓ	- 10 -
EN MENORS	- 10 -
EN ADULTS	- 13 -
DETECCIÓ I VISIBILITZACIÓ	- 14 -
FASE DE COMUNICACIÓ	- 16 -
FASE D'INVESTIGACIÓ.....	- 17 -
FASE DE RESOLUCIÓ.....	- 18 -
BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA	- 19 -
ANNEX 1	- 20 -
LÍNIES I SERVEIS D'ATENCIÓ DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA	- 20 -
ENTITATS DE REFERÈNCIA I D'ASSESSORAMENT	- 21 -
ANNEX 2	- 23 -
DOCUMENT D'ACCEPTACIÓ INDIVIDUAL DEL PROTOCOL	- 23 -
MODEL DE DENÚNCIA	- 24 -
MODEL D'ENTREVISTA	- 26 -
MODEL D'INFORME FINAL	- 28 -

Introducció

Aquest document pretén ser una guia per a la prevenció, detecció i acció contra les situacions de discriminació i assetjament per raons de sexe, sexual, identitat de gènere, orientació sexual i expressió de gènere; en aquest cas dins el món de l'esport cassanenc tant per les activitats dutes a terme per l'SMEC com per aquelles organitzades per entitats i clubs esportius del municipi.

Entenem l'esport com un medi de creixement personal, educació i transmissió de valors com la tolerància, la igualtat, el respecte, la inclusió i la cohesió social. I a més a més, ens ensenya el sentit de l'esforç personal, l'esperit de superació, la importància del treball en equip... Però perquè així sigui, necessitem que la pràctica es faci de forma segura.

En aquest sentit, i quan parlem de menors d'edat, hem de tenir clar que exercim la funció de guarda, un concepte del dret civil i també de l'àmbit de la protecció en virtut del qual una persona o una institució rep un infant o adolescent de manera temporal per voluntat dels titulars de la pàtria potestat i sense dret a representació, esdevé tenidor de l'infant o l'adolescent i es responsabilitza de donar-li assistència i de vetllar pel seu benestar. Per tant, la responsabilitat que tenim no és menor, no només a nivell legal sinó per la confiança que les famílies dipositen en nosaltres.

Amb el handicap que a l'esport i l'activitat física, el contacte corporal esdevé un element essencial. I és que la majoria de vegades els i les tècniques donen instruccions mitjançant el contacte físic, com per exemple a l'hora de corregir les posicions corporals. El contacte i la proximitat corporal, donar copets o abraçades... són accions que formen part del nostre dia a dia. És més, sense aquest contacte, l'expressió dels nostres sentiments tampoc seria igual. El que s'espera, especialment dels adults, és que evitin situacions que puguin ser ambigües, com també, si en algun moment s'esdevé alguna situació inapropiada, tinguin la capacitat i el valor per actuar. I és que moltes vegades, la creació de vincles entre infants i adolescents amb els seus entrenadors/es adults, permet augmentar l'opció de detectar aquestes situacions de violència.

Tenim un interès ferm a canviar la cultura respecte a les violències sexuals dins el món de l'esport, on encara masses vegades és un tema tabú. Volem que tothom qui practiqui esport: homes i dones, persones no binàries, joves i infants, ho facin de forma segura i des del respecte a la seva intimitat i a la seva dignitat. I és per això que amb aquest Protocol volem donar eines per a la prevenció, detecció i acció en aquests casos però també volem convidar a tothom (professionals, entitats, usuaris, esportistes i famílies) a reflexionar-hi, sobretot pel que fa a aquells contactes físics saludables i respectuosos i aquells que són constitutius d'una agressió sexual. Només formant-nos, reflexionant, debaten i visibilitzant-ho, en prendrem consciència i podrem aconseguir un canvi vertader en el món de l'activitat física i l'esport, i per tant, en la nostra societat.

Marc Normatiu

Prenent com a marc la Guia per a persones Adultes sobre la Violència Sexual a l'Esport (Generalitat de Catalunya, 2020), a continuació s'exposen els marcs normatius més propers, d'àmbit estatal i català.

ÀMBIT ESTATAL

- El Codi civil, en la modificació de l'any 1981, estableix la majoria d'edat als 18 anys a tots els efectes. No obstant, abans de complir els 18 anys, el i la menor d'edat pot decidir en alguns aspectes, i un d'aquests és el *consentiment sexual*, com es recull en el capítol II bis del títol VIII del Codi penal.
- El Codi penal, en la modificació de l'any 2015 estableix que l'edat per al consentiment sexual és als 16 anys i, per tan, mantenir relacions sexuals amb menors d'aquesta edat és delictiu. Així, l'actual article 183.1 del Codi penal disposa que "Aquell que realitzi actes de caràcter sexual amb un menor de setze anys serà castigat com a responsable de l'abús sexual amb pena de presó de dos a sis anys". En el títol VIII es recullen els diferents tipus legals de delictes contra la llibertat i indemnitat sexuals (abusos sexuals, agressions sexuals i assetjaments sexuals) i totes les seves variants.
- La Llei orgànica 1/1996, de protecció jurídica del menor, en la modificació de l'any 2015 per a l'accés i exercici a les professions, oficis i activitats que impliquin contacte habitual amb menors d'edat, estableix el requisit de no haver estat condemnat per sentència ferma per algun delictiu de naturalesa sexual. Aquesta circumstància s'ha d'acreditar amb el certificat negatiu del "Registro central de delincuentes sexuales" (article 13.5). Això significa que les mateixes empreses o entitats d'aquest sector són les responsables de demanar aquest certificat a totes les persones que intervenen en les activitats en què participin menors d'edat.
- La Llei orgànica 3/2007, per a la igualtat efectiva de dones i homes preveu amb caràcter obligatori (article 48.1) l'existència d'un protocol en matèria d'assetjament sexual i per raó de sexe a totes les empreses. Podeu consultar les normatives laborals relacionades en aquest àmbit a <https://treball.gencat.cat/ca/ambits/igualtat/assetjament/>
- Llei orgànica 10/2022 de garantia integral de la llibertat sexual. Canvi el concepte de violència sexual ja que els defineix com a actes de naturalesa sexual no consentida o que condicionen el lliure desenvolupament de la vida sexual en qualsevol àmbit públic o privat.
- La Llei 4/2023, per la igualtat real i efectiva de les persones trans i per la garantia dels drets de les persones LGTBI. En el seu article 26- esport, activitat física i educació esportiva. S'ha de fer a partir del respecte i dels principis d'igualtat de tracte i no discriminació per raons d'orientació sexual, identitat sexual, expressió de gènere i característiques sexuals, per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. Mitjançant diferents mesures com la inclusió d'aquests codis ètics als estatuts, codis ètics, bases reguladores de les competicions i declaracions públiques. A més a més d'oferir formació

adequada a totes les persones i professionals involucrats en l'activitat física i en l'esport federat i no federat.

ÀMBIT CATALÀ

- La Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista té per objecte l'erradicació de la violència masclista i la remoció de les estructures socials i dels estereotips culturals que la perpetuen, amb la finalitat que es reconegui i es garanteixi plenament el dret inalienable de totes les dones a desenvolupar la pròpia vida sense cap de les formes i dels àmbits en què aquesta violència es pot manifestar. Així, la violència masclista també es produeix en l'entorn esportiu i està relacionada amb la violència sexual que pateixen, especialment, les dones i noies, tot i que a l'esport aquesta violència no es limita exclusivament al gènere femení. Existeixen estudis de recerca científica catalana i internacional que evidencien que la violència sexual a l'esport afecta a tots els gèneres.
- La Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, té per objecte la promoció del benestar personal i social dels infants i adolescents i les actuacions de prevenció, atenció, protecció i participació per garantir llurs drets.
- La Llei 11/2014, per a garantir els drets de les persones LGTBI, té per objecte establir i regular els mitjans i les mesures per fer efectiu el dret a la igualtat i a la no-discriminació per raó d'orientació sexual, d'identitat de gènere o d'expressió de gènere, en els àmbits, tant públics com privats, sobre els quals la Generalitat i els ens locals tenen competències. Així, l'article 14 de la Llei exposa tots els àmbits en què les administracions públiques de Catalunya han de garantir i vetllar per la incorporació d'activitats per a la no-discriminació i, concretament, especifica els àmbits de la cultura, el lleure i l'esport.
- La Llei 17/2015, d'igualtat efectiva de dones i homes, té per objecte establir i regular els mecanismes i recursos per fer efectiu el dret a la igualtat i a la no-discriminació per raó de sexe en tots els àmbits, etapes i circumstàncies de la vida. L'article 30 d'aquesta Llei regula específicament les polítiques esportives en aquesta matèria.
- El Protocol marc d'actuacions contra el maltractament a infants i adolescents de Catalunya aprovat per acord de Govern, estableix criteris bàsics, clars i homogenis per possibilitar i afrontar el problema dels maltractaments a infants i adolescents abordant la prevenció, la detecció, l'atenció i la recuperació. Aquest Protocol inclou l'àmbit de l'esport com un dels àmbits clau en la detecció, conjuntament amb els centres escolars, els espais de lleure i els centres de salut.
- El Decret legislatiu 1/2000, Text únic de la Llei de l'esport, estableix, entre els principis rectors de la política esportiva de la Generalitat de Catalunya, el foment de l'activitat física i l'esport com a hàbit de salut, així com vetllar perquè la pràctica esportiva estigui exempta de violència. Així, en compliment

d'aquests principis rectors, l'Administració esportiva ha de vetllar per un esport lliure de qualsevol manifestació de violència que atempti contra la integritat i la dignitat de les persones per raó de sexe, orientació sexual, identitat o expressió de gènere, i desenvolupar les polítiques contra la violència sexual a l'esport.

- Protocol Marc per una intervenció amb diligència deguda en situacions de violències masclistes. (Departament d'Igualtat i Femenisme, 2022)

Objectius

Els objectius que es pretenen aconseguir amb aquest protocol són:

- Aconseguir que les instal·lacions esportives siguin espais segurs per a totes les persones que practiquen esport.
- Aconseguir que les entitats esportives siguin espais segurs per a totes les persones que practiquen esport.
- Prevenir a totes les persones que practiquen esport, posant especial atenció a les més vulnerables (per exemple, infància i adolescència) d'aquestes situacions de violència en l'activitat esportiva.
- Promoure la informació sobre el fenomen de la violència sexual a l'esport, així com la discriminació i l'assetjament per raó de sexe, identitat de gènere, orientació sexual i expressió de gènere. També per entitats i professionals de l'esport disposin d'eines per poder prevenir, identificar o bé actuar davant de casos de sospites i revelacions de casos.
- Garantir que les persones que practiquin esport i que pateixen violència, discriminació i/o assetjament sexual puguin identificar i denunciar o requerir a temps possibles actuacions.

Abast del protocol

Aquest protocol es fa extensiu a totes les entitats, clubs i associacions esportives del municipi així com a tots el personal de l'SMEC. Igualment ho és per totes les activitats esportives autoritzades pel mateix organisme independentment de la ubicació de la seva celebració.

Per crear-lo ens hem basat en el protocol creat per la Generalitat de Catalunya sobre la Violència Sexual a l'Esport (Generalitat de Catalunya, 2020). A més a més, s'han usat altres protocols disponibles online, que seran degudament citats quan correspongui.

Marc teòric

Concepte de violència

Abans de definir el concepte de violència sexual i en el següent punt totes les seves formes. Cal tenir present que en l'imaginari col·lectiu hi ha moltes creences i falsos mites sobre aquest tema i que encara avui en dia és un tema tabú en molts casos. Mites com pensar que en el nostre esport no hi ha casos, que si no se'n parla no existeix o que si passés ens n'adonariem ràpid, etc. no ajuden a la lluita contra aquesta forma d'assetjament, de discriminació i en definitiva de violència. Ben al contrari, cal parlar-ne de manera transparent i reconèixer la necessitat de tenir protocols, fer formació, etc. per poder prevenir-ho i actuar en cas que sigui necessari.

Segons l'OMS, la violència sexual es defineix com:

“tot acte sexual, la temptativa de consumir un acte sexual, els comentaris o insinuacions sexuals no desitjats, o les accions per comercialitzar o utilitzar de qualsevol manera la sexualitat d'una persona mitjançant coacció per una altra persona, independentment de la relació d'aquesta amb la víctima, en qualsevol àmbit, inclosos la llar i el lloc de treball” (OMS, 2011)

A nivell legal, el terme violència sexual s'aplica com a concepte paraigües per descriure comportaments o actes contra una persona que contenen algun element sexual. Així doncs no només limita el comportament físic o de contacte, sinó que també engloba actes i comportaments no re-coneguts per la llei com a delictes. (Generalitat de Catalunya, 2020)

També s'ha de tenir en compte que les conductes que es descriuran poden existir entre iguals, o amb jerarquia de superior a inferior però també al revés. També és cert que es poden donar entre individus però també d'un col·lectiu o conjunt d'individus contra un individu. Finalment remarcar que no cal que aquestes conductes siguin reiteratives en el temps ni continuades per activar aquest Protocol.

A partir d'aquest concepte de violència sexual, poden identificar diferents situacions i conductes:

- **Consentiment:** terme que pren rellevància des de la llei 10/2022, i ho entenem, en dret, com l'acord deliberat, conscient i lliure de la voluntat respecte a un acte extern, propi o estrany.
- **Agressió sexual:** consistent en l'ús de la violència física i sexual exercida contra les dones i les menors d'edat que està determinat per l'ús premeditat del sexe com a arma per a demostrar poder i abusar-ne. Des de la llei 10/2022 ja no es diferencia entre abús i agressió sexual, sinó que tot es considera agressió sexual.

- **Xantatge sexual:** (quid pro quo o d'intercanvi), que és el produït en situació de jerarquia i es sol·licita un favor sexual a una altra persona (generalment en situació subordinada) i la condiona amb la consecució d'algun benefici o decisió que afecta el desenvolupament de la seva vida laboral o carrera (també esportiva).
- **Assetjament:** a continuació en definirem de diferents tipus però en general s'ha de saber que poden ser:
 - Horizontals: quan es dona entre companys.
 - Vertical descendent: d'un/a superior cap a un/una subordinat.
 - Vertical ascendent: d'un/a subordinat cap a un/a superior.
- **Assetjament ambiental:** el que prové dels companys o terceres persones relacionades amb el treball, que fa que l'entorn de la persona assetjada es converteixi en hostil, intimidatori o humiliant. Creant un ambient de treball hostil.
- **Assetjament sexual:** com a qualsevol comportament verbal, no verbal o físic no desitjat, d'índole sexual, que tingui com a objectiu o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat de la persona o de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest (Llei 17/2020 de 22 de desembre).
- **Assetjament per raó de sexe:** com a qualsevol comportament no desitjat, verbal o físic, relacionat amb el sexe o el gènere, realitzat amb el propòsit o l'efecte d'atemptar contra la dignitat, la indemnitat o les condicions de treball d'un home o una dona pel fet de ser-ho, creant un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o moltes que en dificulti la promoció, l'ocupació de funcions, l'accés a càrrecs directius, la remuneració i el reconeixement professional, en equitat (Llei 17/2020 de 22 de novembre).
- **Assetjament per raó d'identitat sexual:** la conducta verbal o física no desitjada i que atempta contra la dignitat de la persona i li crea un entorn intimidant, hostil, degradant, ofensiu i molest, si aquesta conducta està motivada o basada en la identitat sexual de la persona assetjada (Llei 17/2020 de 22 de novembre).
- **Assetjament per raó d'orientació sexual:** la conducta verbal o física no desitjada i que atempta contra la dignitat de la persona i li crea un entorn intimidant, hostil, degradant, ofensiu o molest, si aquesta conducta està motivada o basada en l'orientació sexual, real o atribuïda, de la persona assetjada.
- **Assetjament per raó d'expressió de gènere:** la conducta verbal o física no desitjada i que atempta contra la dignitat de la persona i li crea un entorn intimidant, hostil, degradant, ofensiu o molest, si aquesta conducta està motivada o basada en l'expressió de gènere de la persona assetjada.

- **Assetjament d'intercanvi:** la conducta verbal o física que obliga a la persona a escollir entre sotmetre's a la voluntat sexual de l'altra o perdre o guanyar beneficis esportius. (Llei 10/2022)
- **Violència sexual a l'esport:** és un comportament cap a un individu o un grup d'individus que inclou comportaments sexualitzats (verbals, no verbals o físics) amb intenció o sense, legal i il·legal, basats en un abús de poder i confiança i que és considerat per la víctima o per un espectador com a no- desitjat o coercitiu. (Stafford & Lewis, 2011)

Formes d'assetjament sexual

Assetjament sexual per raó de sexe	Violència sexual Comportaments transgressors	Violència sexual amb contacte físic
<ul style="list-style-type: none"> - Fer acudits sexistes, bromes o insinuacions de caràcter sexual. - Cridar de manera que suggereixi sexualització. - Preguntar sobre qüestions íntimes del cos, roba o vida privada. - Fer observacions suggeridores, mirades lascives o insistents i missatges amb contingut sexual. - Fer comunicacions (trucades telefòniques, correus electrònics, etc.) de contingut sexual i de caràcter ofensiu. - Ús de material pornogràfic al centre esportiu de treball o d'imatges o fotografies de contingut sexual explícit. 	<ul style="list-style-type: none"> - Apropament inadequat: arraconar, pressionar o perseguir insistentment a algú amb finalitats sexuals. - Contacte inadequat: contacte corporal, abraçades, carícies, etc. - Tocaments inadequats als entrenaments: pessics, carxots a certes parts del cos com el cul, puts, genitals, cara, etc. - Massatges inadequats. - Convidar l'esportista individualment a casa, fer un àpat, una beguda, anar al cinema. - Exhibir-se i/o masturbar-se davant la persona afectada. - Pressionar, de manera insistent, per tenir trobades sexuals. 	<ul style="list-style-type: none"> - Fer petons no consentits. - Fer carícies sexuals no consentides. - Mantenir contacte físic de naturalesa sexual no consentit. - Intentar fer actes sexuals no consentit. - Arraconar o perseguir algú amb proposicions o conductes sexuals. - Fer actes sexuals amb penetració sense el consentiment de la víctima amb o sense coerció.

	<ul style="list-style-type: none"> - Fer comentaris sexuals ofensius. - Obtenir imatges de parts íntimes del cos d'una persona. - Requeriments de favors sexuals, que condicionen la promoció o la permanència en el club/equip. 	
--	---	--

Formes d'assetjament per raó de sexe, identitat de gènere, orientació sexual i expressió de gènere

Assetjament per raó de sexe	Assetjament per raó de LGTBIfòbia
<ul style="list-style-type: none"> - Fer acudits sexistes. - Desvalorar la feina o aportacions fetes per les dones. - Ridiculitzar les persones que fan un esport o assumeix unes tasques que tradicionalment han assumit persones d'un altre gènere. - Tractar de manera paternalista a les dones. - Adoptar conductes discriminatòries pel fet de ser una dona. - Adreçar-se a les dones de manera ofensiva. - Ridiculitzar, menystenir les capacitats, habilitats i el potencial intel·lectual i/o físic de les dones. - Ignorar, excloure o no prendre seriosament les aportacions, els comentaris o les accions de les dones. - Menystenir la feina feta per les dones. 	<ul style="list-style-type: none"> - Fer bromes sobre l'orientació sexual, la identitat o l'expressió de gènere. - Tenir comportaments discriminatoris pel fet de ser homosexual bisexual, trans o intersexual. - Ridiculitzar les capacitats o les habilitats d'una persona per motiu de LGTBIfòbia. - No tractar les persones trans pel seu nom i pronom sentits. - Fer comentaris sobre el cos o l'aspecte de les persones trans. - Preguntar sobre la vida privada (el sexe, les relacions, etc.). - Adreçar-se de manera ofensiva.

	<ul style="list-style-type: none"> - Ignorar o no prendre seriosament aportacions, comentaris o accions. - Menystenir la feina feta. - Utilitzar humor homofòbic i/o transfòbic.
--	---

Procediment d'actuació

Un cop es detecta, es sospita o es denuncia un cas, automàticament s'haurà d'activar aquest Protocol. Un protocol que té quatre grans fases: prevenció, comunicació, investigació i resolució. Cada una d'aquestes fases, té unes pautes i indicacions concretes i un petit banc de recursos que es troben en l'annex d'aquest mateix document.

Prevenció

L'objectiu principal és prevenir l'existència d'algun tipus de conducta que pugui ser considerada com a violència sexual. És per això que presentem una sèrie de mesures a considerar per minimitzar aquelles situacions que puguin ser considerades de risc, o prestar-se a ambigüitats i males interpretacions. Malgrat les mesures són molt similars, tenen matisos diferents i és per això que hem cregut convenient separar les que prendríem quan treballem amb menors d'edat, ja siguin infants o adolescents (Lima- Horta Basquet, 2022); de les que prendríem quan treballem amb persones adults (Ajuntament de Barcelona, 2022).

En menors

Mesures Preventives	
Relacions sanes, transparència i bon tracte	<ul style="list-style-type: none"> - S'ha d'intentar treballar sempre que sigui possible en parelles pedagògiques i esportives; seria ideal que aquestes parelles fossin mixtes. S'ha d'evitar quedar-se sol/a amb un infant o adolescent.
Espais utilitzats	<ul style="list-style-type: none"> - Les instal·lacions han de facilitar al màxim la visibilitat en els espais utilitzats, de manera que permetin la transparència com a factor de prevenció. I, a la vegada, han de ser guardadores de la intimitat, en el cas que l'activitat ho requereixi. - Pel que fa als espais de reflexió o entrevista individual, es recomana que no siguin en un espai tancat. Es poden generar espais tranquils

	<p>en llocs oberts. Es recomana acotar el temps i fer-ho en total transparència amb la resta de l'equip.</p> <ul style="list-style-type: none">- En lavabos, dutxes i canvis de roba, sempre que sigui possible, cal anar amb un grup d'infants.- Si és un cas d'urgència d'un sol infant, cal avisar una altra persona de l'equip tècnic i respectar el temps lògic d'aquest espai.- No s'ha de tancar mai amb baldó.
Dades, imatges i xarxes socials	<ul style="list-style-type: none">- Cal donar a conèixer el marc legal en relació amb els drets d'imatge i la protecció de dades i les conseqüències de la seva vulneració a infants i joves, personal de l'entitat i famílies.- S'ha d'evitar donar o sol·licitar números telefònics de mòbils, adreces electròniques personals o altres dades sense el coneixement de les famílies.- Cal respectar la confidencialitat de les dades.- Cal fer servir preferiblement càmeres de l'entitat.- S'ha d'informar les famílies que no poden fer difusió, sense permís, de fotografies i vídeos en què apareguin altres infants o adolescents.- Cal plantejar-se l'ús de les xarxes com a eina de treball i difusió, no de contacte personal amb un adolescent.- Cal utilitzar les xarxes de l'entitat, i no les personals. No s'ha de seguir o afegir infants i adolescents amb els quals s'estigui treballant i s'ha d'evitar compartir la vida privada amb els infants i adolescents.- En les aplicacions de missatgeria (WhatsApp, Telegram, Signal...), es recomana que hi hagi almenys dues persones adultes en els grups.- Cal educar en les xarxes socials i la intimitat.
Trucades a adolescents	<ul style="list-style-type: none">- El contacte telefònic amb adolescents ha d'estar pactat prèviament i per a temes de l'activitat i del grup. Es recomana fer les rondes de trucades amb l'equip tècnic de manera conjunta.
Desplaçaments	<ul style="list-style-type: none">- S'ha de demanar una autorització amb les inscripcions generals. És important acordar prèviament com es desenvoluparan aquests desplaçaments.

	<ul style="list-style-type: none"> - S'ha de demanar prèviament un permís per escrit a les famílies o tutor/a legal si hi ha algun canvi puntual. - No s'ha de deixar mai cap infant o adolescent en mans de persones no autoritzades.
<p>Dormir fora de casa (estades, competicions, etc.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - S'ha d'entendre el fet de dormir fora de casa com una activitat col·lectiva en què cada infant o adolescent ha de tenir el seu llit o el seu espai per dormir. Si les persones responsables fan tornos, és important que siguin compartits almenys en parelles, que aquests tornos siguin rotatius i tenir un espai adequat per poder fer aquestes guardes (un llit per responsable de guarda, el qual estigui situat en un espai accessible i que tingui sentit).
<p>Obsequis</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Els regals han de ser pactats prèviament (per exemple, amic invisible, premi per algun joc). - Cal afavorir els regals grupals per sobre dels individuals. - Si les persones adultes reben regals per part només d'un infant o adolescent (dibuixos...), s'han de quedar a l'espai on es desenvolupen les activitats, no s'han de portar a casa com una cosa especial.
<p>Tractaments a la sala de fisioteràpia, massatges i visites mèdiques</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Els/les jugadors/es menors d'edat sempre han d'anar acompanyades per mare/pare/tutor. Cal explicar en tot moment en què consisteix cada tractament. Si no és possible, es recomana que hi hagi dues persones en el moment de la intervenció. Les portes de la sala no s'han de tancar per dins.
<p>Premonitors/ores menors d'edat</p>	<ul style="list-style-type: none"> - S'ha d'aclarir als jugador/es que fan de premonitors/ores les seves responsabilitats i el seu rol en l'equip. La seva condició de minoria d'edat passa també per tenir autorització, si escau, de les seves famílies.

En Adults

Mesures Preventives	
Activitat esportiva (entrenaments, competicions...)	<ul style="list-style-type: none"> - Respectar l'esportista i la seva identitat, corporalitat i intimitat. - Tractar de manera igualitària els i les esportistes. - Evitar entrenaments o sessions de millora individualitzades de manera continuada. - Crear espais segurs i de confiança entre persones adultes i el grup d'iguals. - Assignar una persona de referència que atengui les preocupacions dels/de les esportistes.
Espais complementaris: vestidors, dutxes, lavabos, despatxos...	<ul style="list-style-type: none"> - Evitar accions als vestidors que es puguin fer en espais oberts (xerrades, avisos, tàctiques, etcètera). - Evitar que entrenadors/es i esportistes comparteixin vestidor. - Als vestidors esportius, no s'ha de tancar mai la porta amb clau mentre s'estan utilitzant. - Als vestidors esportius, l'entrenador o entrenadora ha de picar sempre abans d'entrar. - Respectar els drets d'imatge de l'esportista. - Limitar l'ús dels mòbils en els espais d'intimitat o instal·lacions esportives. - Als despatxos, no tancar amb clau la porta durant el seu ús i controlar mitjançant un registre, si cal, l'ús del despatx (horari i persones).
Dades, imatges i xarxes socials	<ul style="list-style-type: none"> - Definir quins seran els canals de comunicació durant la temporada. - Evitar que en canals de comunicació amb esportistes hi hagi una única persona responsable o entrenador/a. - Evitar la comunicació individualitzada per part de la persona responsable o entrenador/a amb l'esportista. - Utilitzar els grups de comunicació exclusivament per a temes vinculats a la pràctica esportiva.

**Desplaçaments, estades i
competicions**

- Evitar viatges o desplaçaments individualitzats i, si és necessari el desplaçament, informar-ne sempre les persones responsables o família de l'esportista.
 - Organitzar sempre habitacions separades entre entrenadors/es i esportistes. Establir normes per a les entrades i sortides de persones en les habitacions d'esportistes.
 - Permetre que la persona esportista es pugui comunicar amb la família, no aïllar-la.
 - Si cal fer reunions o trobades d'equip o amb esportistes individuals, no fer-les a les habitacions, fer-les sempre en espais oberts.
-

En aquest punt de prevenció, es recomana a les entitats esportives així com al propi SMEC:

- Tenir un referent per casos de discriminació o violència sexual; així com incorporar el seu contacte en aquest protocol.
- Fer formació específica a tot el personal i a l'equip tècnic en matèria de gènere i igualtat LGTBIQ+.
- Fer arribar el protocol a tot el personal i a l'equip tècnic.
- Informar als usuaris o bé a les famílies dels menors del protocol, les mesures preventives que s'aplicaran i del circuit de notificació.
- Recollir els documents d'acceptació del Protocol, signats pel personal i l'equip tècnic (Annex 2).
- Reclamar el certificat negatiu d'antecedents per delictes de naturalesa sexual (també en els casos de monitors o premonitors menors d'edat).

Detecció i visibilització

Els supòsits de violència que podem detectar són a 3 nivells:

- Quan ho està patint en un entorn familiar o de confiança.
- Quan ho està patint per part d'un adult (membre del club...), amb qui col·labora de manera puntual o estable.
- Quan ho està patint per part d'un altre infant o adolescent que participa de la mateixa activitat que ell/a.

En el món de l'esport, és molt habitual que es generin fortes relacions desequilibrades de poder i de dependència entre esportistes o entre tècnics i esportistes. En un primer moment, on ja es poden detectar casos, hi ha un procés de "seducció" amb diferents fases:

- 1- Identificació i selecció de la víctima: quan es comença a fer amic de la víctima.
- 2- Consolidació de la relació de confiança: és quan el/la comença a fer sentir especial i també comença a negociar.
- 3- Construcció d'un sentiment de lleialtat: es crea la relació de dependència assetjador/ víctima.
- 4- Incursió gradual en temes sexuals: es van creuant els límits sexuals ambigus; si la víctima es resisteix, sol recórrer a l'engany.
- 5- Vot de silenci, secretisme, aïllament, conflicte: desacredita a la víctima, l'amenaça i el/la fa sentir culpable.

Tot aquest procés pot durar mesos o fins i tot anys. L'agressor no sol avançar d'una fase a l'altra fins a estar segur que ho pot fer i que compte amb el vot de silenci de la víctima.

Pel que fa a la víctima, podem veure algun dels següents indicadors:

- Problemes de salut i/o mental.
- Situacions de ruptura de relacions entre persones.
- Nivell d'absentisme creixent, baixes sobtades...

Tots aquests processos s'emmarquen dins una relació amb abús de poder. I un dels elements que més en dificulta la detecció és el perfil de l'agressor (Generalitat de Catalunya, 2020):

- A simple vista ningú el reconeix com un agressor. Ben al contrari.
- Sovint es comporten de forma exquisida i educada. Solen ser intel·ligents i sociables.
- Solen tenir ascendència i reconeixement dins el club.
- Són apreciats per l'entorn familiar de la víctima.
- Solen comportar-se com a bons entrenadors per fer sentir especial a la víctima i construir confiança amb accions per fer-la sentir especial.

Quan es detecta un cas, cal actuar amb extrema prudència i aplicant tres criteris fonamentals:

- **Discreció:** un nombre reduït de persones n'han de ser coneixedores, que seran les mateixes encarregades de portar a terme les diferents accions per garantir la protecció dels i les esportistes.
- **Transparència:** s'ha de comunicar tot allò que ha passat o se sap, informar a les famílies i a les persones afectades; i fer-los un acompanyament en la mesura que sigui possible.

- **Mínima intervenció necessària:** Els i les esportistes que relatin alguna d'aquestes situacions de violència sexual no han de ser entrevistats per més d'una persona.

Fase de comunicació

Entenem la fase de comunicació com aquella en que la víctima demana ajuda o bé presenta la denúncia una tercera persona que té coneixement d'una situació de violència sexual. Sobretot tenim 3 vies, que no són excloents l'una de l'altra, ni tampoc s'han de fer per l'ordre en que s'expliquen. Això si, és millor que tota comunicació es faci per escrit. Aquestes són:

- **Via interna:** amb denúncia interna dins el centre o l'entitat. És recomana tenir una persona assignada per aquests tipus de casos, com també tenir un model de denúncia preparat per poder omplir si és necessari. (Annex 2). A més, és recomanable contactar amb el servei especialitzat SIAD Gironès- Salt per si cal assessorament i/o derivació.
- **Via administrativa:** es pot fer una denúncia externa a Inspecció de Treball. Aquesta es pot activar sobretot quan passa entre treballadors o voluntaris de l'entitat o el complex.
- **Via Judicial:** denúncia externa als Mossos d'Esquadra. S'activa quan la conducta pugui ser constitutiva de delictes segons l'Article 184 del Codi Penal que defineix l'assetjament sexual com "(...) la sol·licitud de favors de naturalesa sexual, per a si mateix o per a un tercer, en l'àmbit d'una relació laboral, docent o de prestació de serveis, continuada o habitual, i que amb aquest comportament provoqui a la víctima una situació objectiva i greument intimidatòria, hostil o humiliant (...)".

Cal tenir en compte que aquesta via és llarga i que sempre en un procediment penal correspon a les acusacions provar la culpabilitat del denunciat/da, atès que el denunciat gaudeix del dret a la presumpció d'innocència, de manera que seran les acusacions (pública a través del Ministeri Fiscal i/o particular a través de l'advocat del denunciant) qui ha de provar els fets objecte d'acusació, fins i tot en els delictes de naturalesa sexual.

Malgrat que quan s'entra per aquesta via, el paper de l'entitat és més d'acompanyament i assessorament, es recomana obrir una investigació interna.

Finalment cal informar a la víctima que anar als Mossos d'Esquadra no implica denúncia necessàriament sinó només una atenció professional.

Comunicació en situació de crisi

Considerarem situacions de crisi les que generin una alarma social. Entenem per alarma social quan es genera una intranquil·litat entre les persones de l'entitat, socis, famílies o en l'opinió pública. Llavors la forma de procedir podria ser:

1. La direcció convocarà una reunió amb el personal en la que s'informarà de la situació i que s'iniciïn les accions pertinents. Se'ls hi demanarà que no busquin més informació de la que se'ls hi dóna i que no facin comentaris en relació a aquest tema.
2. En cas de les situacions que generin alarma social, s'ha d'informar a l'SMEC, que serà qui decidirà la millor forma de comunicar i procedir.
3. Serà la direcció o la junta directiva qui decidirà la millor manera d'informar a les persones vinculades amb l'entitat o el complex; fent una reunió informativa en que s'explicarà les accions executades i s'escoltaran demandes. Hi ha l'opció de fer una segona reunió de contenció i informació sobre el tema.
4. Segons els fets, poden ser ocasionats pel personal o bé per una persona externa. Llavors la direcció informarà a tothom sobre l'estat de la situació, sense donar detalls ni de les accions ni dels fets ocorreguts.
5. Davant la demanada de mitjans de comunicació, aquests es derivaran a l'SMEC que actuarà conjuntament amb el Departament de Comunicació de l'Ajuntament de Cassà de la Selva.

Fase d'investigació

Un cop feta la denúncia, s'inicia la fase d'investigació interna amb els següents passos:

1. La persona designada com a referent per casos de violència sexual, rebrà la denúncia per escrit, farà un acús de rebuda i ho comunicarà a la direcció o la junta directiva.
2. Si és necessari, podrà sol·licitar l'ampliació de la informació.
3. El referent analitzarà la informació rebuda, decidint si s'arxiva o es continua la investigació. La decisió sempre es deixarà per escrit i en cas d'arxivar-la, es comunicarà al/la denunciant argumentant-ne els motius.
4. En cas de seguir amb la investigació:
 - 4.1. Es planificarà la investigació.
 - 4.2. Es comunicarà als responsables del centre o de l'entitat, així com a la persona investigada, la informació necessària sobre la investigació. Si és menor d'edat, cal comunicar-ho a la família.

4.3. Desenvolupar i documentar la investigació (entrevistes documentades, escrits...):

- Analitzar la denúncia i la documentació adjunta.
- Entrevistar-se amb la persona que denuncia. I si és menor d'edat, també amb la seva família o representats legals per comunicar-los del procediment, les possibles vies de comunicació i actuació, així com de les garanties de confidencialitat, protecció, no represàlies... que hem de garantir.
- Entrevistar els i les possibles testimonis. Tot informant-los de la necessitat de mantenir la confidencialitat del procés. Haurem de valorar si calen mesures cautelars. I si és menor d'edat, també amb la seva família o representats legals per comunicar-los del procediment
- Entrevistar-se amb la persona denunciada. I si és menor d'edat, també amb la seva família o representats legals per informar-los del cas, les mesures que es prendran...
La persona denunciada té uns drets constitucionals que s'han de conèixer com són el dret a conèixer el contingut de denúncia, a no declarar o no confessar-se culpable, a assistir amb un advocat i també a ser assistit per un intèrpret si no entén les llengües oficials.

5. Elaborar un informe final. (veure annex 2)

Fase de Resolució

Aquesta fase és amb la que es pretén tancar el cas després de la investigació. És per això que es presenta un informe final que ha de contenir:

- Naturalesa dels fets investigats.
- Relació dels fets i descobriments rellevants.
- Conclusions i valoració, juntament amb les propostes d'acció i millores si s'escau.

6. S'entrega l'informe a la direcció o a la junta directiva.

7. Aquesta serà l'encarregada de deliberar i estudiar els resultats de l'informe final, així com del procediment a seguir i la pressa de decisions.

8. S'informarà a les persones involucrades (i a les seves famílies en cas de ser menors d'edat) sobre la resolució.

En aquest punt s'ha d'informar a la persona assetjada que té el dret a recórrer si el resultat de la investigació no li son satisfactoris, a través de les vies externes de comunicació (Club Balonmano Granollers, 2020).

9. Fer el seguiment del cas (INEFC, 2021) de les mesures preses i si s'escau del propi Protocol.

Bibliografia i Webgrafia

- Ajuntament de Barcelona. (2022). *Protocol per a la prevenció, la detecció i l'acció davant les violències sexuals en activitats esportives per a persones adultes*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.
- Club Balonmano Granollers. (2020). *Protocol de prevenció i abordatge de les violències sexuals*. Granollers.
- Generalitat de Catalunya. (maig / 2020). *La Violència sexual a l'esport. Guia per a persones adultes: (Re)conèixer, parlar i actuar*. Recollit de https://esport.gencat.cat/web/.content/home/arees_dactuacio/esport_i_genere/publicacions/violencia/guia-violencia-sexual-esport-cat.pdf
- INEFC. (2021). *Protocol de l'Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya (INEFC), per a la prevenció, la detecció i l'actuació contra les situacions d'assetjament sexual per raó de sexe, identitat de gènere i orientació sexual, i altres conductes masclistes*. Barcelona.
- Lima- Horta Basquet. (2022). *Protocol per a la prevenció, detecció i acció dels maltractaments i de les violències sexuals a infants i adolescents*. Barcelona: Lima- Horta Bàsquet.
- Stafford, A., & Lewis, R. (2011). The experiences of children participating in organized sport in the UK. *Dunedin Academic Press*, 61.

Annex 1

Línies i serveis d'atenció de la Generalitat de Catalunya

emergències
112

Centre d'atenció i gestió de trucades d'urgència 112

Secretaria General d'interior

Telèfon: 112

Web: <http://112.gencat.cat/ca/inici>

116 111
Infància Respon

Infància respon

Departament de Benestar i Família

Telèfon: 900.116.111

Contacte: infanciarespon.bsf@gencat.cat

Web:

http://dretssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematicos/infancia_i_adolescencia/proteccio_a_la_infancia_i_ladolescencia/maltractaments_dinfants_i_adolescents/infancia_respon/index.html

SIAD SALT GIRONÈS
Servei d'Informació i d'Atenció a les Dones

Servei d'atenció i informació a les Dones

Consorci de benestar social Gironès- Salt

Telèfon: 972.201.962

Contacte: siad@cbs.cat

Web: <https://www.cbs.cat/servei-dinformacio-i-atencio-a-la-dona-siad/>

SAI LGTBI+
Servei d'Atenció Integral Gironès-Salt

Xarxa SAI. Servei d'Atenció Integral

Consorci de benestar social Gironès- Salt

Telèfon: 972.201.962

Contacte: sai@cbs.cat

Web: <https://www.cbs.cat/servei-datencio-integral-sai/>

Generalitat de Catalunya
**Consell Català
de l'Esport**

Gabinet de Gènere

Consell Català de l'Esport

Telèfon: 93.480.49.00

Contacte: esportigenere@gencat.cat

Web: <http://esport.gencat.cat/ca/inici>

Generalitat
de Catalunya

Comissió d'Igualtat

Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya

Telèfon: 93.425.54.45

Contacte: igualtat.inefbcn@gencat.cat

Web: http://inefc.gencat.cat/inefc_barcelona/coneix_inefc/comissió_igualtat/

Entitats de referència i d'assessorament

CONSELL NACIONAL DE DONES DE CATALUNYA

Òrgan col·legiat de participació i consulta de l'Institut Català de les Dones que integra representacions d'entitats del territori català que treballen en programes en favor de la igualtat i la promoció de la dona, per a les qüestions vinculades amb polítiques de dones en els àmbits polítics, social, cultural, econòmic i educatiu.

Contacte: cndc@gencat.cat.

Web: <http://dones.gencat.cat/ca/institut/cndc/>

ASSOCIACIÓ D'HOMES IGUALITARIS DE CATALUNYA

Associació d'homes vinculada al "Moviment d'Homes per la Igualtat". Treballen i denuncien la desigualtat social i la discriminació lligada a l'orientació sexual i a la identitat de gènere.

Telèfon: 640.058.961

Contacte: info@homesigualitaris.cat

Web: <https://www.homesigualitaris.cat/>

PLATAFORMA PREVENSI, PREVENCIÓ DE L'ABÚS SEXUAL INFANTIL

Plataforma enfocada a la detecció de casos i al tractament de les persones que puguin tenir indicis que al seu entorn s'està produint algun abús sexual a menors. Psicòlegs, forenses i persones expertes atenen també els agressors que, havent complert condemna, tinguin por de reincidir.

Telèfon: 900.440.443

Contacte: info@prevensi.es

Web: <http://prevensi.es/>

COL·LEGI DE PROFESSIONALS DE L'ACTIVITAT FÍSICA I L'ESPORT DE CATALUNYA

Corporació de dret públic, de defensa de la professió, interlocutora amb l'Administració i els agents del sector, així com encarregada de fomentar l'activitat física en la societat i vetllar per a la pràctica saludable de la ciutadania.

Telèfon: 93.345.55.07

Contacte: coplefc@coplefc.cat

Web: <https://www.coplefc.cat/>

CENTRE JOVE D'ATENCIÓ A LES SEXUALITATS

Centre acreditat pel CatSalut de caràcter preventiu-educatiu i assistencial de referència, complementari als serveis sanitaris, psicològics i socials, que actua des d'una perspectiva d'optimització dels recursos existents en la xarxa socio sanitària normalitzada.

Telèfon: 93.415.10.00

Web: <https://centrejove.org/>

FUNDACIÓ VICKI BERNADET

Fundació dedicada a l'atenció integral, prevenció i sensibilització dels abusos sexuals a menors.

Telèfon: 93.318.97.69

Web: <https://fbernadet.org>

Annex 2

Document d'acceptació individual del protocol

Jo, _____

amb DNI/NIE _____ de l'entitat _____.

I en funció de les meves responsabilitats com a (director/a tècnic, entrenador/a, monitor/a, premonitor/a, president/a, membre de la junta amb funció de..., personal d'administració, en pràctiques...) _____.

Signo aquest document confirmant que:

- Conec el Protocol contra les violències sexuals a l'esport, i em comprometo a respectar-lo i aplicar-lo.
- Conec la persona referent en temes de maltractaments o violències sexuals i com contactar-hi.
- Disposo del circuit de notificació i els contactes corresponents.

A _____, _____ de _____ de _____

Signatura,

*Cada entitat hi ha d'afegir el text legal de protecció de dades.

A _____, _____ de _____ de _____

Signatura de l'entrevistador
(Nom i cognoms, DNI)

Signatura de l'entrevistat
(Nom i cognoms, DNI)

*Cada entitat hi ha d'afegir el text legal de protecció de dades.

